

Bryssel, 22. lokakuuta 2025
(OR. en)

14411/25

MI 820
COMPET 1060
CHIMIE 120
SAN 665
ENV 1089
IND 453

SAATE

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	10. lokakuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	D 110270/1
Asia:	KOMISSION DIREKTIIVI (EU) .../..., annettu XXX, lelujen turvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevan lisäyksen A muuttamisesta koboltin osalta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja D 110270/1.

Liite: D 110270/1

Bryssel **XXX**
[...] (2025) **XXX** draft

KOMISSION DIREKTIIVI (EU) .../...,

annettu **XXX,**

**lelujen turvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin
2009/48/EY liitteessä II olevan lisäyksen A muuttamisesta koboltin osalta**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

KOMISSION DIREKTIIVI (EU) .../...,

annettu **XXX**,

**lulujen turvallisuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin
2009/48/EY liitteessä II olevan lisäyksen A muuttamisesta koboltin**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

EUROOPAN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen,

ottaa huomioon lulujen turvallisuudesta 18 päivänä kesäkuuta 2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/48/EY¹ ja erityisesti sen 46 artiklan 3 kohdan,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Direktiivissä 2009/48/EY vahvistetaan yleiset vaatimukset aineille, jotka on Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1272/2008² luokiteltu syöpää aiheuttaviksi, sukusolujen perimää vaurioittaviksi tai lisääntymiselle vaarallisiksi aineiksi, jäljempänä 'CMR-aineet'. Luokkiin 1A, 1B tai 2 kuuluvia CMR-aineita ei saa käyttää leluissa, lulujen osissa eikä mikrorakenteellisesti erillisissä lulujen osissa, paitsi jos kyseiset aineet sisältyvät yksittäisinä pitoisuuksina, jotka ovat yhtä suuret tai pienemmät kuin mainittuja aineita sisältävien seosten CMR-aineiksi luokittelulle asetuksessa (EY) N:o 1272/2008 vahvistetut pitoisuudet, ja aineet ovat lasten ulottumattomissa tai niiden käyttö on sallittu. Komissio voi sallia luokkiin 1A, 1B tai 2 kuuluvien CMR-aineiden käytön leluissa, jos aineen käyttö on arvioitu asiaankuuluvassa tiedekomiteassa ja se on todettu turvalliseksi, erityisesti altistumisen osalta, eikä aineen käyttöä ole kielletty kulutustavaroissa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1907/2006³. Luokkiin 1A ja 1B kuuluvien CMR-aineiden osalta lisäedellytyksenä on, että soveltuvia vaihtoehtoisia aineita tai seoksia ei ole saatavilla. Direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevassa lisäyksessä A on luettelo CMR-aineista ja niiden sallituista käyttötarkoituksista.
- (2) Terveys- ja ympäristöriskejä sekä kehittymässä olevia riskejä käsittelevä tiedekomitea, jäljempänä 'SCHEER', totesi 16 päivänä joulukuuta 2022 antamassaan ja 9 päivänä

¹ EUVL L 170, 30.6.2009, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/48/oj>.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1272/2008, annettu 16 päivänä joulukuuta 2008, aineiden ja seosten luokituksesta, merkinnoista ja pakkaamisesta sekä direktiivien 67/548/ETY ja 1999/45/EY muuttamisesta ja kumoamisesta ja asetuksen (EY) N:o 1907/2006 muuttamisesta (EUVL L 353, 31.12.2008, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2008/1272/oj>).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1907/2006, annettu 18 päivänä joulukuuta 2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta (EUVL L 396, 30.12.2006, s. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2006/1907/2014-04-10>).

maaliskuuta 2023 oikaistussa lausunnossaan⁴, että kobolttia voi esiintyä leluissa ja lelumateriaaleissa epäpuhtautena nikkeliä ja nikkeliä sisältävissä seoksissa. Näillä materiaaleilla on erilaisia käyttötarkoituksia leluissa, mukaan lukien nikkelipinnoitteen ja sähköä johtavien pinnoitteiden käyttö, sekä seoksissa, kuten uushopeassa ja ruostumattomassa teräksessä. Lisäksi SCHEER totesi samassa lausunnossa, että kobolttia voidaan lisätä leluihin tarkoituksellisesti. Tämä koskee esimerkiksi kobolttipohjaisia pigmenttejä tai väriaineita, tiettyjä kovametalleja, paristoja sekä 3D-kyniä ja 3D-tulostukseen tarkoitettuja materiaaleja.

- (3) Paitsi metallinen koboltti myös useat kobolttisuolat, kuten kobolttisulfaatti, kobolttidiasetaatti, kobolttidinitraatti, kobolttidikloridi ja kobolttikarbonaatti, on luokiteltu asetuksen (EY) N:o 1272/2008 mukaisesti syöpää aiheuttaviksi kategoriaan 1B, perimää vaurioittaviksi kategoriaan 2 ja lisääntymiselle vaarallisiksi kategoriaan 1B kuuluviksi aineiksi muiden vaaraluokkien ohella. Luokittelua on sovellettu metallisen koboltin osalta 1 päivästä lokakuuta 2021 ja muiden koboltin ionimuotojen osalta 1 päivästä joulukuuta 2019.
- (4) Leluteollisuus on arvioinut, että nikkelin epäpuhtautena esiintyvän koboltin pitoisuus on hieman yli 0,1 prosenttia ruostumattomassa teräksessä ja 0,3 prosenttia muusta kuin ruostumattomasta teräksestä valmistetuissa metallisissa lelumateriaaleissa, jotka on tarkoitettu sähkövirran johtamiseen. Tämä ylittää asetuksessa (EY) N:o 1272/2008 vahvistetun syöpää aiheuttavien luokkaan 1B kuuluvien aineiden asiaankuuluvan pitoisuuden, joka on kyseisen asetuksen taulukon 3.6.2 mukaan 0,1 prosenttia. Sen vuoksi ei voida soveltaa direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevan III osan 4 kohdan a alakohdassa vahvistettua poikkeusta kiellosta käyttää CMR-aineita leluissa.
- (5) Lisäksi leluissa oleva koboltti voi olla lasten ulottuvilla leikkimisen aikana esimerkiksi silloin, kun lapsi koskettaa metallista kobolttia sisältäviä metallisia lelumateriaaleja tai joutuu kosketuksiin kobolttisuolojen kanssa, joita on pigmenteissä tai väriaineissa, esimerkiksi jauhemaisessa lapsille tarkoitettussa kosmetiikassa. Sen vuoksi kobolttia ja kobolttisuoloja sisältävien materiaalien osalta ei voida myöskään soveltaa direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevan III osan 4 kohdan b alakohdassa vahvistettua ulottumattomissa olemiseen perustuvaa poikkeusta CMR-aineiden kiellosta leluissa.
- (6) Edellä esitetyn perusteella komissio valtuutti SCHEERin arvioimaan koboltin käyttöä leluissa erityisesti altistumisen osalta, jotta turvallisiksi arvioidut käyttötarkoitukset leluissa voitaisiin sallia.
- (7) SCHEER katsoi 16 päivänä joulukuuta 2022 antamassaan lausunnossa, että kuusi skenaariota (joista jokainen kattaa yhden tai useamman altistumistavan: altistuminen hengitysteitse ja suun ja ihon kautta) ovat merkityksellisiä altistumisen arvioimiseksi ja mahdollisesti sellaisten turvallisten käyttötarkoitusten määrittämiseksi, joiden osalta voidaan myöntää poikkeus.
- (8) Skenaariossa 1 otetaan huomioon kobolttia sisältävät metallit, jotka mahdollistavat sähkövirran johtamisen. Edellä mainitussa lausunnossaan SCHEER katsoi, että kobolttia sisältävien metallien käyttöön liittyvää koboltin hengittämisestä aiheutuvaa riskiä voidaan pitää merkityksettömänä, minkä vuoksi siihen ei todennäköisesti liity tällaisilla leluilla leikkivien lasten kasvanutta riskiä. Tämän vuoksi koboltin esiintymistä metalleissa, jotka on tarkoitettu sähkövirran johtamiseen, voidaan pitää turvallisena hengitysteitse tapahtuvan altistumisen kannalta. SCHEER katsoo, että

⁴ [SCHEER – Scientific Opinion on the safety of the presence of cobalt in toys – Euroopan komissio \(europa.eu\).](https://ec.europa.eu/scp/index.cfm?id=SCHEER_Scientific_Opinion_on_the_safety_of_the_presence_of_cobalt_in_toys)

ihon kautta tapahtuvaa altistumista koboltille voidaan pitää merkityksettömänä siltä osin kuin on kyse pienoisorautateiden kiskojen ja niiden liitinosien käsittelystä leikkimisen tai kokoamisen yhteydessä. SCHEER on toteaa, että näiden tuotteiden käyttötarkoituksen ei odoteta johtavan suoraan altistumiseen suun kautta, koska tämältyyppisten lelujen metalliosien nieleminen on epätodennäköistä. Esineiden suuhun laittamista ei pidetä huolenaiheena niiden käyttäjien ikäryhmässä, jotka todennäköisimmin leikkivät pienoisorautateillä, joissa on metalliset kiskot. Raapiutumisella esineiden suuhun laittamisen yhteydessä ei ole merkitystä, koska materiaali on kovaa. Epäsuoraa altistumista voi kuitenkin tapahtua silloin, jos nielläään käsissä olevaa tai lähellä oleville esineille laskeutuvaa pölyä, erityisesti lasten viedessä kätensä suuhun.

- (9) Skenaariossa 2 kobolttia sisältäviä metalleja käytetään muuhun kuin sähkön johtamiseen, esimerkiksi metallisissa leluissa, leikkikoruissa, sormihyrrissä ja magneeteissa. Koska näiden lelujen käyttöön liittyvä hengitysteitse tapahtuva altistuminen on merkityksetöntä, riski koboltille altistumiselle hengitysteitse on merkityksetön. Lisäksi altistuminen koboltille ihon kautta näiden lelutyyppien osalta on merkityksetöntä, eikä siihen todennäköisesti liity kasvanutta riskiä. Mitä tulee suun kautta tapahtuvaan altistumiseen, joka on kaikkein merkityksellisintä ja liittyy kobolttia sisältävien metallisten lelujen nielemisriskiin, SCHEER ei voinut tietojen puutteen vuoksi tehdä kvantitatiivista altistumisen arviointia kaikista näistä leluista, sillä tietoja toimitettiin ainoastaan ruostumattomasta teräksestä valmistetusta kuulalaakerista ja ura-auton magneetista.
- (10) Metallisten lelujen osalta ruostumattomasta teräksestä valmistetun kuulalaakerin analyysissä ei käsitellä asianmukaisesti kaikkia mahdollisia suun kautta tapahtuvan altistumisen lähteitä, jotka liittyvät muihin tähän skenaarioon kuuluviin metallisiin leluihin. SCHEER laskee kuitenkin suun kautta tapahtuvan altistumisen osalta saatavilla olevien toksikologisten viitearvojen perusteella uudet siirtymisen raja-arvot leluissa esiintyvälle koboltille. Lausunnossaan SCHEER toteaa, että näiden siirtymisen raja-arvojen noudattamisen pitäisi estää suun kautta tapahtuvaan altistumiseen liittyvät riskit. Kun otetaan huomioon, että skenaario 2 kattaa ruostumattomasta teräksestä valmistetut lelut ja lelujen osat, niiden käyttö olisi sallittava.
- (11) Koska suun kautta tapahtuvan altistumisen jälkeisiin koboltin syöpää aiheuttaviin ominaisuuksiin liittyy kuitenkin epävarmuustekijöitä, SCHEER suositteli siirtymisen raja-arvojen alentamista alhaisimmille teknisesti saavutettavissa oleville tasoille.
- (12) Magneettien osalta analyysi perustui ura-auton magneetista toimitettuihin tietoihin. SCHEER katsoo, että ihon kautta altistuminen koboltille ura-auton magneetin tapauksessa on merkityksetöntä eikä siihen todennäköisesti liity kasvanutta riskiä. SCHEER pitää suun kautta tapahtuvaa altistumista kaikkein merkityksellisimpänä ja suosittaa siirtymisen analysointia suun kautta tapahtuvan altistumisen osalta. Lisäksi SCHEER suosittelee, että leluissa käytetään neodyymipohjaisia magneetteja (NdFeB-magneetteja) vaihtoehtona samarium-kobolttimagneeteille (SmCo).
- (13) Koska NdFeB-magneetit sisältävät metallista kobolttia määriä, jotka ylittävät asetuksessa (EY) N:o 1272/2008 säädetyn syöpää aiheuttavien luokkaan 1B kuuluvien aineiden asiaankuuluvan pitoisuuden, niiden käyttö olisi kiellettyä. Sen vuoksi tällaisten magneettien käyttö olisi sallittava tapauksissa, joissa kyseisiä magneetteja ei voida niellä tai vetää henkeen, eli silloin, kun magneetit ja magneetteja sisältävät lelut ja lelujen osat eivät ole asiaankuuluvan yhdenmukaistetun standardin mukaisia pieniä osia.

- (14) Skenaariossa 3 kobolttia käytetään lasten meikeissä. Tällaisissa leluissa (epäpuhtautena tai väriaineen osana) esiintyvän koboltin määrästä ei ole saatavilla lainkaan tai vain hyvin vähän tietoja. Sen vuoksi SCHEER ei voinut esittää kvantitatiivista altistumisen arviointia edustavasta näytteestä eikä tehdä päätelmiä koboltin turvallisista käyttötarkoituksista, jotka olisi sallittava direktiivin 2009/48/EY nojalla.
- (15) Skenaariossa 4 kobolttia käytetään 3D-kynissä, lelutulostimiin tarkoitetuissa materiaaleissa ja tulostetuissa leluissa. SCHEER katsoi, että erityistä huomiota olisi kiinnitettävä hengitysteitse tapahtuvaan altistumiseen, joka johtuu kobolttia sisältävien materiaalien uudenaikaisesta käytöstä 3D-kynissä ja 3D-tulostimissa. SCHEER-tiedekomitean lausunnon mukaan kobolttia sisältäviä materiaaleja olisi sen vuoksi vältettävä 3D-tulostuksessa. Näin ollen kobolttia sisältävien materiaalien turvallisista käyttötarkoituksista 3D-kynissä ja 3D-tulostimissa ei voida vahvistaa.
- (16) Skenaariossa 5 kobolttia käytetään maaleissa, musteissa ja pinnoitteissa, joita käytetään leluissa, liiduissa ja liitupommeissa (chalk bomb) sekä nahasta tai tekstiileistä valmistetuissa leluissa. SCHEER katsoo, että nielemisen ja suuhun laittamisen mahdollisuus on otettava huomioon arvioitaessa lasten altistumista näiden lelujen sisältämälle koboltille. Tietojen puutteen vuoksi SCHEER ei kuitenkaan voinut tehdä kvantitatiivista altistumisen arviointia. Skenaarioon 5 voi liittyä mahdollinen riski altistua hengitysteitse koboltille, jota esiintyy liiduissa ja liitupommeissa sekä jauhemaisessa muodossa olevissa lelumateriaaleissa, jotka sisältävät kobolttipohjaisia pigmenttejä tai väriaineita. SCHEER suositteli, että tällaisissa leluissa olisi käytettävä pigmenttejä, jotka eivät sisällä kobolttia. Näin ollen SCHEER ei vahvistanut tämän skenaarion osalta turvallisista käyttötarkoituksista, jotka olisi sallittava direktiivin 2009/48/EY mukaisesti.
- (17) Skenaariossa 6 kobolttia käytetään paristoissa. SCHEER katsoo, että paristoissa esiintyvälle koboltille altistumista ei voida sulkea pois ja että paristot (erityisesti pienet nappiparistot) ovat realistinen mahdollisen altistumisen lähde, vaikka kvantitatiivista altistumisskenaariota ei voitukaan esittää. Vaikka SCHEER ei edellä mainitussa lausunnossaan nimenomaisesti määritä yhtäkään turvallista käyttötarkoitusta, joka olisi sallittava direktiivin 2009/48/EY mukaisesti, se toteaa kuitenkin, että direktiiviä 2009/48/EY tukevassa asiassa koskevassa yhdenmukaistetussa standardissa edellytetään, että pienet paristot eli paristot, jotka mahtuvat kokonaan pienten osien lieriöön standardin EN 71-1:2014+A1:2018 8.2 kohdan mukaisesti, eivät saa olla irrotettavissa ilman työkalua (EN IEC 62115:2020/A11:2020, 13.4.1 kohta).
- (18) SCHEER-tiedekomitean lausunnon perusteella vaikuttaa siltä, että kobolttia sisältävät metalliset lelujen osat, jotka on tarkoitettu sähkövirran johtamiseen, voidaan pitää kemiallisesti turvallisina ja siten sallia. Lisäksi koboltti voidaan sallia myös ruostumattomasta teräksestä valmistetuissa leluissa ja lelujen osissa sekä leluissa käytettävissä NdFeB-magneeteissa, jos kyseisiä magneetteja ei voida niellä tai vetää henkeen.
- (19) SCHEER katsoi, että vaihtoehtojen analyysi, jonka leluteollisuus toteutti direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevan III osan 4 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaisesti, oli puutteellinen, koska se ei kattanut kaikkia asiaankuuluvia skenaarioita. Siltä osin kuin on kyse metallisesta koboltista sähkövirran johtamiseen tarkoitetuissa metallisissa lelujen osissa, ruostumattomasta teräksestä valmistetuissa leluissa ja lelujen osissa, jotka sisältävät kobolttia nikkelin epäpuhtautena, ja NdFeB-magneeteissa, arviointi oli

kuitenkin täydellinen eikä siinä yksilöity käytettävissä olevia soveltuvia vaihtoehtoisia aineita tai seoksia.

- (20) Direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevan III osan 4 kohdan c alakohdan iii alakohdan ja 5 kohdan c alakohdan ii alakohdan mukaisesti luokkiin 1A, 1B ja 2 kuuluvien CMR-aineiden käyttöä ei voida sallia, jos aineen käyttö kulutustavaroissa on kielletty asetuksella (EY) N:o 1907/2006. Kyseisen asetuksen liitteessä XVII olevissa nimikkeissä 28 ja 30 rajoitetaan muun muassa koboltin markkinoille saattamista ja käyttöä ainoastaan aineina tai seoksissa, jotka on tarkoitettu yleiseen kulutukseen, mutta ei kulutustavaroissa. Kyseisen asetuksen liitteessä XVII olevassa nimikkeessä 75 rajoitetaan muun muassa koboltin markkinoille saattamista ja käyttöä ainoastaan tatuointitarkoituksiin käytettävissä seoksissa mutta ei kulutustavaroissa. Kyseisen asetuksen liitteessä XVII olevassa nimikkeessä 3 rajoitetaan nestemäisten aineiden, myös koboltin, markkinoille saattamista ja käyttöä ainoastaan koristetuotteissa, jotka on tarkoitettu tuottamaan valo- tai väriefektejä, pilailuvälineissä ja yhdelle tai useammalle osanottajalle tarkoitetuissa peleissä tai sellaisiksi tarkoitetuissa esineissä. Lisäksi siinä rajoitetaan lamppuöljyjen ja grillinsytytyspolttoaineiden markkinoille saattamista. Koska asetuksen (EY) N:o 1907/2006 liitteessä XVII olevan nimikkeen 3 rajoitusta sovelletaan nestemäiseen kobolttiin, sen ei katsota merkitsevän kieltoa käyttää kyseistä aineita kulutustavaroissa tätä poikkeusta sovellettaessa, koska kobolttia sisältävän ruostumattoman teräksen ei odoteta olevan nestemäisessä muodossa. Sen vuoksi tässä direktiivissä vahvistettu direktiivin 2009/48/EY muutos ei vaikuta nimikkeen 3 soveltamiseen kyseisen nimikkeen soveltamisalaan kuuluviin leluihin.
- (21) Sen vuoksi direktiiviä 2009/48/EY olisi muutettava.
- (22) Tässä direktiivissä säädetyt toimenpiteet ovat direktiivin 2009/48/EY 47 artiklalla perustetun komitean lausunnon mukaiset,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Lisätään direktiivin 2009/48/EY liitteessä II olevaan lisäykseen A rivi seuraavasti:

"Koboltti	CMR 1B	Ruostumattomasta teräksestä valmistetuissa leluissa ja lelujen osissa ruostumattoman teräksen sisältämän nikkelin epäpuhtautena. Sähkövirran johtamiseen tarkoitetuissa lelujen osissa. Leluissa käytettävissä neodyymipohjaisissa magneeteissa, jos niitä ei voi niellä tai vetää niitä henkeen."

2 artikla

1. Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään [...] päivänä [...]kuuta [...] [lisätään päivämäärä, joka on 6 kuukautta EUVL:ssä julkaisemisen jälkeen]. Niiden on viipymättä toimitettava komissiolle kirjallisina nämä säännökset.

Niiden on sovellettava näitä säännöksiä [...] päivästä [...] kuuta [...] [*lisätään päivämäärä, joka on 7 kuukautta EUVL:ssä julkaisemisen jälkeen*].

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne julkaistaan virallisesti. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

3 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

4 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

Komission puolesta
Puheenjohtaja
Ursula von der Leyen